

Τὴν ἀγαποῦσε λοιπὸν ἀπ' ἀλήθεια τὴν Χρυσὴν ὁ Θανάσης. Δὲν τόλμησε νὰ πατήσῃ τις κοινωνικὲς πρόληψεις καὶ νὰ τὴν πάρῃ. Ὅμως γιὰ νὰ μὴν τὴ χάσῃ ἰλότελα ἀπεφάνισε νὰ τὴν κάμῃ νύφη του. Τόσο τὸ χειρότερο. Ἄμα συλλογίζονταν πῶς τὴν ἔχει τόσο κοντὰ του, καὶ ὅμως δὲν εἶναι δική του, τοῦ ῥοχότουε τρέλα· ἡ ζωὴ του εἶτανε βάσανο ἀνυπόφερτο, καὶ εἶταν ἀναγκασμένος νὰ κρύβῃ τὸν καημὸ του στῆς ψυχῆς του τὰ βαθιά καὶ νὰ φαίνεται ἀφρόντιστος.

Ἦβρε τὸν καιρὸ μὲ τὸ ἀλμπουρίτικ τῆς βάρρας, ἴσως ἴσως μάλιστα νὰ τὸ καταφερῃ κί ἀτός του, καὶ ἀγκαλιάζοντας τὸν ἀγγελό του, ποὺ βρεθῆκε πλάι του κείνη τὴν ὥρα — τὸ αἶσθημα εἶτανε, φαίνεται, ἀμοιβαῖο — παρεδόθηκε μαζί στὴν αἰωνιότητα τὴν ποθεινότερη στιγμὴ τῆς ζωῆς του.

Τοὺς ἦβρανε τὴν ἄλλη μέρα κοιτάμενους στὸ περιγιάλι, σὰν ἐφτυρισμένο ταίρι, λὲς κ' εἶταν ἄλλου κόσμου κάτοικοι, ποὺ κατεβήκανε γιὰ μιὰ στιγμὴ στὴ γῆ μας καὶ μαγεμένοι ἀπ' τῆς φύσης τὰ κάλλη ἀποκοιμήθηκαν ἀγκαλιασμένοι ἐκεῖ κοντὰ στὴ θάλασσα, ποὺ τοὺς νανούριζαν τὰ κυματάκια καὶ τοὺς χαϊδεύανε τοῦ ἡλίου οἱ χρυσὲς ἀχτίνες, καὶ τὰ πουλάκια τραγουδοῦσαν ἀπάνωθιό τους κἂν μυρολόγια, κἂν γάμου τραγούδι.

Μ. ΦΙΑΗΝΤΑΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

ΝΕΑ ΕΡΓΑ

Τὸ «Ἐνοικιο» — Ἡ «Καταιγίς».

Τὸ «Ἐνοικιο» ἢ ὁ «Γιατρός Μπρονου» δράμα σὲ τρεῖς πράξεις τοῦ Κιστεμάκερ, παιγμένο στὸ «Νέο Θέατρο». Ὑπόθεση ἔχει τὴν αἰώνια συζυγικὴ ἀπιστία, ἡ ἀνάλυση ὅμως τῶν χαρακτήρων καὶ τῆς ιδέας ἔχει κάπια πρωτοτυπία. Φαίνεται πὺς ἡ γυναίκα τοῦ μεγάλου χειρουργοῦ Μπρονου περισσότερο ἀπὸ οἶχτο παρὰ ἀπὸ πραγματικὸ ἔρωτα δέχεται νύχτα στὴν κάμαρά της ἕνα νέο οφθαλμὸ στὸ τελευταῖο στάδιο ποὺ εἶναι τρελλὰ ἐρωτημένος μαζί της. Ἐκεῖ ὅμως στὴν κάμαρα ὁ νέος συγκινεῖται, πέφτει καὶ χτυπάει στὸ κεφάλι, καὶ καθὼς εἶναι ἀδύναμος ἀπ' τὴν ἀρρώστεια κιντνεύει ἡ ζωὴ του. Ὁ Γιατρός τὸ μαθαίνει καὶ τρελλὸς ἀπὸ ζούλικ

δρμαίει στὴν κάμαρα γιὰ νὰ τὸν σκοτώσῃ· τὸ ἐνοικιο ὅμως τῆς φιλανθρωπίας ξυπνάει μέσα του ὅταν βλέπει ἑτοιμοθάνατο τὸν ἐρωμένο τῆς γυναίκας του καὶ ἀντὶ νὰ τὸν κακομεταχειριστῆ φωνάζει τὸ βοηθὸ του γιὰ νὰ τοῦ φέρῃ τὰ ἐργαλεῖα του καὶ τὸν σώσῃ.

*

Αὕτῃ εἶναι ἡ ὑπόθεση. Τὸ δράμα ἔχει ἀρκετὴ δύναμη καὶ πολλὲς σκηνὲς του μιλάνε πολὺ, καὶ συγκινοῦνε βαθειά. Ἄλλου εἶναι πάλι γιομάτο παραδοξολογίας ποὺ περισσότερο ξαφνάζουν παρὰ φχαριστοῦνε. Κάποτε πᾶνου στὸ κατακόρυφο τῆς δράσης ὁ συγγραφέας μᾶς ἀρχίζει μακρινούς διαλόγους ἠθικοκοινωνικούς. Πολλὲς φορὲς δένει δύο σκηνὲς μὲ διάλογο ἰλότελα περιττὸ καὶ κάποτε βαρετὸ. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ καταντᾶ περισσότερο στὸ ἔργο εἶναι ὁ τρόπος ποὺ μαθαίνει ὁ σύζυγος τὴν ἀπιστία τῆς γυναίκας του. Ἀπὸ ἕνα πρᾶχτορα γραφείου πληροφοριῶν! Ἀληθινὰ αὐτὸ δείχνει ἡ μεγάλη ἀδυναμία τοῦ συγγραφέα στὴν εὔρεση πλοκῆς περισσότερο φυσικῆς καὶ τεχνικῆς, ἢ μιὰ ἰδιοτροπία του ποὺ δὲν ἔχει κανένα λόγο.

*

Σ' ἕνα μέρος τοῦ ἔργου λέει κάτι λόγια ἡ ἡρώνα ποὺ μπορούσαν ἴσως πολὺ νὰ χρησιμεύουν στὴν πλοκὴ κ' ἴσως ἴσως νὰ δώσουν σ' ἰλόκληρο τὸ ἔργο πνοὴ ἀριστοκρατικώτερης ψυχῆς. «Ἡ δύναμή σου μὲ σφίγγει, μὲ πνίγει, μὲ σκοτώνει» φωνάζει στὸν γιατρὸ ἡ γυναίκα του «Θέλω κάτι πιὸ λεπτὸ, πιὸ αἰσταντικὸ, πιὸ ἀδύνατο». Ἐχομε λοιπὸν μιὰ ὑστερικὰ ὑπαρξὴ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ τὴ βαρεῖα, τὴ χτηνώδικη δύναμη τοῦ ἄγτρα της καὶ σπρώχνεται μὲ τὴν ἀρρωστη ψυχὴ της στὴν ἀγκαλιά ἑνὸς ἄλλου, ποὺ τὸ κορμὶ του εἶναι ἐξαντλημένο καὶ ἀδύναμο, κ' ἡ ζωὴ του κρέμεται ἀπὸ μιὰ κλωστή. Τί ὠραῖο ποὺ θὰ εἶτανε ἂν αὐτὸ ἐπαίρνε γιὰ βάση τοῦ ἔργου τοῦ ὁ συγγραφέας καὶ μᾶς παρουσίαζε τίς διαφορὲς αὐτῆς τῆς φύσης ποὺ τόσες ἀναπόφευκτες γενοῦνε τραγωδίες. Ἡ ιδέα ὅμως αὕτῃ ποὺ ἔπρεπε νὰ εἶναι κ' ἡ κεντρικὴ τοῦ δράματος περνᾷ σὰ σκιά μόνο καὶ πούθενά δὲ φαίνεται. Γιατὶ δὲν ἀποδείχεται ἂν ἡ γυναίκα τοῦ γιατροῦ ἀγαποῦσε πραγματικὰ τὸν ἀρρωστο νεὸ ἢ μοναχὰ τὸν λυπότανε. Αὐτὸ τὸ σπουδαιότατο σημάδι τοῦ ἔργου δὲν πολυσκοτίζει τὸν ποιητὴ ποὺ τοῦτο θέλει μόνο νὰ μᾶς δείξῃ, τὴν πάλῃ τῆς φιλανθρωπίας καὶ τοῦ ἑγωῖσμου. Ἐνῶ ἔπρεπε αὐτὸ ἀπλὸ μόνο ἐπεισόδιο τοῦ

ἔργου νὰ εἶναι ποὺ νὰ φέρῃ καὶ τὴ λύση, καὶ τὸ ἄλλο, ἡ διαφορὰ τῶν χαρακτήρων καὶ τῆς φύσης, νὰ εἶναι ἡ βάση του.

*

Ἐτσι ὅμως καθὼς εἶναι φαίνεται πὺς ἰλόκληρο τὸ δράμα ἔγινε γιὰ τὴ τελευταία σκηνοῦλα καὶ ὅλες μπροστὰ οἱ πράξεις κ' οἱ σκηνὲς εἶν' ἕνας πρόλογος μόνο σ' αὕτῃ, ποὺ ὅσο ὠραία, ὅσο συναρπαστικὴ καὶ ἂν εἶναι, μοιάζει ὅμως καὶ λίγο θεατρικὴ ἔτσι σὰ νὰ ἔγινε γιὰ τὴν πρώτη ἐντύπωση. Μὲ λίγα λόγια τὸ ἔργο ἰλόκληρο εἶναι θεμελιωμένο στὴ τελευταία σκηνὴ μὲ τέτοιον τρόπο ποὺ φανερώνει πὺς ὁ συγγραφέας ὅταν ἔγραφε, αὕτῃ μοναχὰ εἶχε μπρὸς τὰ μάτια του καὶ σ' αὕτῃ βιάζονταν νὰ φτασῇ, περνώντας ἀδιάφορα καὶ βιαστικὰ ἀπ' ὅλες τίς ἄλλες.

*

Ἀπὸ τοὺς ἠθοποιούς ἡ Κα Γαλάτῃ εἶχε στιγμὲς ποὺ εἶτανε πολὺ καλὴ. Ἀπ' τὴ μιὰ σκηνὴ ὅμως ὡς τὴν ἄλλη εἶχε καταπληκτικὴ διαφορὰ στὴν ὑπόκριση. Ὁ κ. Βέλλος ἀρκετὰ καλὸς. Ὁ κ. Λέων ἔτσι καὶ ἔτσι.

Ὅσο γιὰ τὴ μεταφραση, ἕνα μόνο λέμε, ὅτι δὲν μπορούσε νὰ γίνῃ χειρότερη. Τουλάχιστο εἶκοσι χρόνια μᾶς γύριζε πίσω.

*

Τὸ θέατρο τῆς «Νεαπόλεως» μᾶς ἔδωκε πάλι νέο ἔργο, τὴν «Καταιγίδα» τοῦ νέου Γάλλου συγγραφέα Μπερντιέν. Τὸ δράμα αὐτὸ μπορούσε νὰ ἔχῃ τίτλο καὶ «650.000» φράγκα, ἀφοῦ πλέκεται γύρω στὴν ἀγωνία μιᾶς γυναίκας ὅσο νὰ βρῆ τὸ ποσὸ αὐτὸ καὶ σώσῃ τὴν τιμὴ καὶ τὴ ζωὴ τοῦ ἐρωμένου της.

Ἄν καὶ μιὰ τέτια ὑπόθεση εἶναι πολὺ κοινὴ πια καὶ μεταχειρισμένη τόσο ἀπὸ καθὲ λογιῆς δραματικῆς καὶ μυθιστοριογράφου, ὅμως καταφέρνει ὁ συγγραφέας νὰ τῆς δώσῃ κάποια μορφή ξεχωριστὴ καὶ τὸ σπουδαιότερο νὰ τὴν στολίσῃ μὲ τὴν πιὸ νεωτερικὴ Τέχνη.

Ἡ πρώτη πράξη τοῦ δράματος μᾶς φανερώνει ζωντανούς καὶ γιομάτους ὄλους τοὺς χαρακτήρες τοῦ ἔργου. Μ' ἀρκετὴ συντομία, χωρὶς πολλοὺς διαλόγους, προτέχοντας πολὺ μὴπως ξεφύγῃ ἀπὸ τὴ δράση, ὁ ποιητὴς μᾶς ζουγραφίζει, μ' ἀλήθεια καὶ ζωὴ, τὸν κόσμο ὅπου θὰ πλεχτῆ τὸ δράμα τοῦ Ἡ δεύτερη ὅμως σύμφωνα μὲ τὴν ὑπόθεσιν δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ μείνῃ πολὺ πίσω ἀπ' τὴ πρώτη. Ὅχι· γιατί οἱ

κάτω καὶ πῆρε τὸ δρόμο βιαστικὰ σὰν νὰ τὸν κινήγαε κανένας. Τὸ παιδί ἔπεσε κάτω καὶ ἀπόμεινε βουβὸ· εἶχε χτυπήσει ἄσκημα. Τὸ πῆγε ἡ μικρὴ μέσα γλήγορα, ὅπου ὅτι τὸ εἶδε ἡ μάννα του, παραταεῖ τὸν καυγᾶ καὶ ἀρχίζει νὰ χτυπιέται καὶ νὰ φωνάζει· μού σὲ σκοτώσαν! μού σὲ σκοτώσαν...

Ἡ μικρὴ τρεχάτῃ πάει νὰ φωνάζει τὴ μάννα της·

— Μάννα, μάννα, ὁ Γιάννης ἔρωγε καὶ τὸ παιδί εἶναι στὸν τόπο, βουβὸ.

— Τί λὲς, μωρή, ποὺ νὰ σὲ φαεῖ τὸ φίδι, νὰ σὲ φαεῖ! πούναί το; πῶς... τί ἔκαμε;... τί ἔγινε; Ἄχ, κείνη ἡ γριά τὰ κάνει, κείνη τόφαι τὸ παιδί, κείνη τόφαι, ποὺ νὰ τὴ φαεῖ ὁ γκούστερας.

Καὶ ξελογιασμένη ἀρώτεζε στὸ σπῆτι τῆς θυατέρας, ποὺ ἔκλαιε καὶ γούρνιαζε καὶ καταριώνταν τὴν πεθερὰ της ποὺ καθισμένη στὴν πάτο τῆς σκάλας ἔχυνε βουβὰ καὶ χοντρά δακρυα. Ὅτι εἶδε τὴ μάννα της, χὼπ σηκώθηκε καὶ·

— Ποῦ εἶσαι, μωρή; ἔλα νὰ ἰδεῖς τί μᾶκαμε ἡ πεθερὰ μου. Μοῦ φευγάτισε τὸν ἄντρα ἢ ἀχόρταγη, μού σκότωσε καὶ τὸ παιδί, ποὺ νὰ τὴ σκοτώσῃ ὁ Θεός... φωνάζε κ' ἔκλαιε.

Ἐκανε νὰ κρένει κ' ἡ μάννα της, μὰ τὴν πρό-

λαβε ἡ πεθερὰ καὶ μὲ σοβαρὴ φωνὴ εἶπε·

— Νὰ πάτε κ' οἱ δύο στὸ σπῆτι σας γλήγορα νὰ διαφεντέψετε, παλιοστρίγλες. Σεῖς μού χαλάσαταν τὸ σπῆτι ἀπὸ τὸ μπεζᾶ, μαγίστρες, κ' ἔρχεστε καὶ μού κορδώνεστε, μιλέτι τοῦ διαύλου...

Ἄφρισαν κ' οἱ δύο στὰ λόγια τούτα καὶ ἀναμαλλισμένοι χύθησαν νὰ τὴν ξεσκίσουν. Κ' ἔγινε μιὰ ἀνακατωσιὰ καὶ πλέχτηκαν κορμιά καὶ μαλλιά καὶ λόγια καὶ βροῖματα καὶ φωνὲς καὶ ἀφρίσματα καὶ θυμωμένοι βόγγοι ποὺ δὲν ἤξερε κανένας τί γίνεται. Καὶ ξεχώριζαν καμιά βολὰ κλάματα καὶ καμιά βολὰ βροῖματα καὶ κατόπι δαιμονισμένο, σιωπηλὸ μαλλιοτράβηγμα καὶ ξεφωνήματα καὶ πάλῃ φωνὲς πνιγμένες καὶ βαθιές. Καὶ σ' αὐτὸ ἀνακατώνονταν τὸ βραχνὸ ἀλύχτησμα τοῦ σκυλλιοῦ ποὺ κόφτωνταν καὶ ρίχνονταν τραβώντας τὸ ἄλυσσο καὶ κείνος χτυποῦσε στὲς πέτρες καὶ γίνονταν ἕνα κακὸ καὶ μιὰ ταραχὴ ἀλλόκοτη.

Εἶχε μαζωθεῖ ὁ ντουκιὲς ὄζω καὶ κοιτάζαν ἀπὸ τίς τρύπες τῆς θύρας κ' ἀπὸ τὰ παραθύρια μὲ θυμὸ. Καὶ κοκκίνιζαν κ' ἔστριζαν τὰ δόντια οἱ γυναικὲς καὶ κούνογαν τὰ κεφάλια κ' ἔσφιγγαν τὰ χέρια, μὰ καμιά δὲν κόταε νὰ πάει νὰ δώκει χεῖρι τῆς πεθερᾶς καὶ νὰ τίς χωρῆσει. Ἐνας ἄντρας τέλος πῆγε καὶ

τίς χώρισε μὲ τὸ στανιὸ, ἀφοῦ ἔφαι κάμποσες βροῖσιες καὶ κατάρες. Ἄφρικαν αὕτην καὶ ρίχτηκαν σπαιδί ποὺ εἶταν ἀρημένο στὴ δέση τὸ πελιαῦρι ἂν ψυχο, λείψανο. Δὲ θάρρευσαν πὺς θὰ πεθάνει. Μὰ σὰν τόπιακαν κ' εἶδαν ὅτι εἶταν κροῖ μάρμαρο ἔβαλα τὰ γουρνιατὰ καὶ τὰ χτυπήματα κ' ἔτσι μὲ κείνη στὴν ἀγκαλιά χύθησαν στὸ δρόμο νὰ ἰδοῦν ποὺ παε ὁ Γιάννης. Ἐφρίστηκαν τὰ παιδιὰ ποὺ εἶταν μαζωμένα ἀπ' ὄζω ἀπὸ τὴν πόρτα σὰν εἶδαν τίς δύο γυναῖκες ποὺ ἔτρεχαν σὰν ζουρλὲς καὶ ἀλλόκοτες. Καὶ σὰν δὲν τὸν ἔνοιγαν πούθενά, πῆραν τοὺς δρόμους οὐὶ καὶ οὐὶ νὰ τὸν βροῦν. Καὶ κυλοῦσαν τὰ λιθάρια ἀπάνωτὰ στοὺς κατήφορους καὶ ἀχοῦσαν ἀπὸ τὰ σκούσματα τὰ στενωτόπια ἀνάμεσα στὰ ἐπίτια καὶ γίνονταν ἕνας σαλαγὸς κ' ἔβγαине μιὰ βροῖ μεγαλὴ ποὺ δὲν ἀπόμεινε ψυχὴ νὰ μὴ βγεῖ ὄζω καὶ νὰ θιαμαίνεται μὲ τὸ θεοτικὸ κἂκό. Καὶ χούγιαζαν οἱ δύο γυναῖκες καὶ γούρνιαζαν χαλεύοντας τὸ Γιάννη κ' ἔτρεχαν πάνω κάτω καὶ τραβᾶγαν τὰ ξαπολυμένα μαλλιά τους καὶ σταμάταγαν ὅποιον ἔβλεπαν καὶ τὸν ρωτοῦσαν μὴν εἶδε τὸ Γιάννη.

Μὰ κείνος πάει, σκαπέτησε τὸ χωριὸ, κ' ἔφευγε ὄζω τὸ δρόμο πρὸς τὴ θάλασσα. Ἐτρεχε, ἔτρεχε σὰν μυγισμαμένος χωρὶς στασιὸ καὶ ἀνάπαψη ξελογιασμέ-

Χαρακτήρες δὲν εἶναι ὅλοι βαλμένοι στὴ θέση τους, ζωντανὸι καὶ ἀληθινοί, οὔτε γιὰ τὴν οἰκονομίαν δὲν εἶναι τεχνικὴ καὶ ζωηρὴ, μὰ γιὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀγωνίαν τῆς γυναίκας ποὺ ζητᾷ ἀπ' τὸν ἕνα καὶ ἀπ' τὸν ἄλλο τ' ἀπαραίτητα χρήματα γιὰ νὰ σώσῃ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ ἐρωμένου της, δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτούμενην δραματικὴν βαθύτητα ἐνωμένην μὲ κά- πια ποιητικὴν πνοὴν ποὺ πρέπει πάντα νὰ διαπνέη κάθε δημιουργικὸν ἔργον. Ἡ πράξις αὐτὴ, χωρὶς νὰ μπορῇ ἴσως κανεὶς νὰ πῇ τὸ γιὰτί, εἶναι πολὺ κοινὴ, μ' ὅλο τὸ πάθος καὶ τὴν ἀγωνίαν της δὲ συγκινεῖ, δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ζετραβῆσῃ τὸ θεατὴν, νὰ τὸν ἐλκύσῃ, νὰ συναρπάσῃ. Ἴσως γιὰ τὴν κοινότητά της ὑπόθεσις, ἢ γιὰ τὴν ρουτίαν τῆς ἰδέας, ποὺ τὴν ζωντανεῖ. Γιὰτί εἶναι τόσο πιά χιλιοεπιωμένη ἡ ἱστορία αὐτὴ ποὺ κατάντησε νὰ σκουριάσῃ, καὶ ὅσο τεχνικὴ καὶ ἂν εἶναι ὁ συγγραφεὺς πάντα θ' ἀκολουθήσῃ τὸν πατημένον δρόμον ποὺ πέρασαν οἱ χιλιάδες τῶν συγγραφέων ποὺ τὴν πραγματεύτηκαν.

Ἡ τρίτη πράξις ὅμως εἶναι ἡ καλύτερη τοῦ ἔργου. Ἐχει σκηνὴς ψυχολογημένους βαθύτατα, αἰσθη- ματικὰ ζωντανὰ, καὶ τέλειον ζουγράφισμα χαρακτή- ρων. Ὅλ' αὐτὰ μὲ τὴν πιὸ τεχνικὴν δράσιν δεμέ- να. Μία σκηνὴ ὅπου οἱ δύο ἐραστές χαιρετιοῦνται γιὰ ν' ἀνταμώσουν σὲ λίγο παλὶ ἐνῶ ὁ θεατὴς ξέρει ὅτι δὲ θ' ἀνταμώσουν πιά ἀφοῦ θ' αὐτοχτονήσῃ ὁ ἕνας τους, εἶναι ἀπ' τὴν πιὸ δυνατὴν «τραγικὴν εἰ- ρωνεῖαν» τοῦ θεάτρου.

Ἡ λύσις τοῦ ὅμως ἴσως δὲν εἶναι ἡ τόσο φυσικὴ ἢ τόσο τεχνικὴ, ἀφοῦ δὲ βγαίνει ἀμέσως ἀπ' τὴν ἐσωτερικὴν ψυχὴν τοῦ ἔργου ὁ ἥρωας τοῦ δράματος αὐτοχτονεῖ, καθὼς φαίνεται, γιὰτί νομίζει ὅτι δὲν ἔχει, οὔτε μπορεῖ νὰ βρῇ τὸ ποσὸν ποὺ τοῦ χρειάζεται, ἀξιοπρεπῆ πάντοτε. Τὸ ποσὸν ὅμως ὑπάρχει, καὶ ἂν ἔφτανε δύο λεπτὰ νωρίτερα σωζότανε. Ὡστε ἕνα ἀπλό ἐπεισόδιον μὲ ἀργοπορίαν ἐλάχιστη φέρει τὴν λύσιν στὸ δράμα, ἐνῶ θὰ εἴταν προτιμότερον ἂν ἡ λύ- ση αὐτὴ, ἢ αὐτοχτονία δηλαδὴ, γινότανε γιὰ λό- γους ἢ ἐσωτερικὰ ἢ ἠθικὰ ἢ ὑλικὰ, μὰ πάντοτε ἀναπόφευκτος. Ὡστε καὶ ὅταν τελειώσῃ τὸ δράμα νὰ μὴ λέγῃ ὁ θεατὴς: «Ἀχ, δὲν ἔφταναν ἕνα λεπτὸν νωρίτερα» μὰ νὰ ἀίστανεται ὅτι τίποτα δὲν εἴταν ἱκανὸν νὰ ἐμποδίσῃ τὴν λύσιν, τὴν αὐτοχτονίαν, ποὺ ἔπρεπε νὰ γίνεταί μόνον γιὰ λόγους σφιχτὰ δε- μένους μὲ τὴν ὅλην ψυχὴν τοῦ ἔργου. Τὸ μοιραῖον δὲν εἶναι πάντοτε καλὸ τέλος στὰ δράματα τῆς ζωῆς καὶ θυμίζει τὸν ἀπὸ μηχανῆς Θεὸν, ποὺ δὲ δείχνει οὔτε τέχνην, οὔτε φυσικότητα.

Ἀπὸ τοὺς ἠθέποιους μόνον δ. κ. Πεννέου ἔχου- ρισε. Ἐπαίξε ὅσο μπόρεσε καλύτερα καὶ κατέφθεισε νὰ μᾶς δώσῃ ἀρκετὰ ζωντανὰ τὸν τύπον τοῦ καρτο- παίχτη μπλαζέ. Οἱ ἄλλοι ὅλοι μετριώτατοι, μαζὶ καὶ ἡ Κ. Βερόνη. Ἴσως δ. κ. Κουκούλας, ἂν ἡ φωνὴ του εἴταν πιὸ βγενικὴ, θῆπαιζε καλύτερα.

Ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Βακοπούλου ὀπωσδήποτε ἀκούγεται, ἂν καὶ νομίζουμε ὅτι δὲ θὰ εἶναι ἄσκημα νὰ μεταφράζῃ κάπως πιὸ ἀπλά καὶ πιὸ φυσικὰ.

Δ. ΣΙΓΓΑΝΟΣ

Ο ΕΛΛΗΝΟΠΥΡΓΟΣ

Ἐκεῖ ποὺ ἡ θάλασσα δίνει μὲ ἀναστεναγμὸν τὴν παράτησίν της καὶ τὸ μεγαλεῖο της ὅλο τὸ παίρνει ὁ ἀτέλειωτος κάμπος τῆς Διάρσας καὶ τῶν Τρεκκά- λων, ἐκεῖ ποὺ ἀδέφια βουβὰ τὰ οὐρανοκάλυπτα ὄρη δ' Ὀλυμπος καὶ δ' Ζυγὸς χεροδένουσι (1) σὲ ἀνωϊώ- νιο (2) χαιρετισμὸν, στὴ Θεσσαλίαν, τὴν Ἑλλάδα αὐτὴ τῆς Ἑλλάδας, κρυμμένον σὲ μιὰ γωνίαν ἐκεῖ βρισκα- ται τὸ χωριὸν τὸ Μουζάκι.

Μακριὰ ἀπὸ κεῖ ὡς δύο ἄρες ἢ καὶ περισσότερα ὄρη δὲν παίρνω—βρίσκεται ἕνα χεῖριον παλιὸν ἐξ- χασμένο σὲ κόσμον καινούργιον.

Ἄν ἀρωτήσετε τοὺς χωρικοὺς, θεν' ἀκούσετε ἀπ' αὐτοὺς πὼς τὸ χεῖριον κεῖνον τὸ παραπονεμένο καὶ ἔρημον εἶναι ὁ Ἑλληνοπύργος.

Ἑλληνοπύργος! Τὸ λὸς καὶ σοῦ φαίνεται πὼς ἀκούσ τοῦ καλύτερου στιχολόγου (3) τοὺς στίχους τοῦ καλύτερου μουσικοῦ τὸ δαξάρι, τοῦ καλύτερου καστραπολεμητῆ (4) τὴν φωνὴν καὶ τὴν μπάλαν.

Σοῦ φαίνεται πὼς μὲ τὸ βαρὺ του τὰ στήθος ὁ πύργος φωνάζει τριγύρω: «Ἄστροπελέκια, σεισμοὶ καὶ αἰῶνες, χτυπάτε με ὅσα μπορεῖτε. Ἐδῶ θενὰ στέκομαι».

Καὶ στέκεται, στέκεται ποῖος ξέρει πόσους αἰῶ- νες, ὁ Ἑλληνοπύργος τοῦτος ποὺ εἶδε τοὺς παπαῦδες μᾶς ἀφεντάδες τοῦ κόσμου μὲ βασιλεὺς τὸν μεγάλο Ἀλέξανδρον, ποὺ εἶδε τὸν Κωνσταντῖνον τὸν μεγάλο καὶ

1) Χεροδένουσι—Δένουσι τὰ χεῖρι τὸ ἕνας στὸν ἄλλον.
2) Ἀνωϊώνιοι—αἰῶνιοι.
3) Στιχολόγος—ποιητής.
4) Καστραπολεμητής—ποὺ παίρνει μὲ πόλεμον τὴν κάστρα.

μὰς χαίρει γιὰ πρῶτη φορά τὴν Κωνσταντινούπολη, τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Στρατηγόπουλον καὶ μᾶς τὴν ἄλιν γιὰ δευτέρην φορά, τὸν Γεωργίου τὸν Καποδίστρια καὶ θεμε- λιώνει τὸ βασιλεῖον τὸ βασιλεῖον τῶν Ἑπτὰ Νη- σιῶν καὶ τὸ τωρινὸν μᾶς βασιλεῖον, ποὺ εἶδε τέλος, τὸ βασιλεῖον μᾶς τὸ Γεωργίου τὸν Α', νὰ περνεῖ ἀπὸ μπρὸς του μὲ τὸ στρᾶτεμά του καὶ νὰ παίρνῃ στὴν ὄρεσι (5) τοῦ τοῦ κάμπου καὶ τὰ βουνὰ ποὺ ζυ- μώθηκαν μὲ τοὺς ἀναστεναγμοὺς καὶ τὸ αἷμα μᾶς.

Ἑλληνοπύργος! ὦ Ἑλληνοπύργος! πόσα δὲν εἶδες! Τώρα βουβός, ἀκατοίκητος, χαλασμένος κοιμά- ται ὁ κάμπος.

Ἐ! Δὲν περνεῖ εἰ. Εἶναι μὲ κρῆ ἡ ζῆλια.

Ἄλλος πολὺ μὲ ἐγαλύτερος Ἑλληνοπύργος κιντυ- νεύει ἀπὸ τὰ χτυπήματα Ἀουστριακῶν καὶ Βουρ- γάρων.

Πολιτικοὶ τῆς Ἑλλάδας, τὰ μάτια σας τέσ- σερα! Ἀπὸ τῆς Σκόδρας ὡς στὴν Καλλιπόλη, ἀπὸ τὴν Παρραμυθιά ὡς στὰ Σκόπια ὁ μέγας ὁ Ἑλλη- νόπυργος σεῖεται.

Καὶ πέφτει, πέφτει ἀπὸ τὰ χτυπήματα τῶν ὀχτρῶν, κάθε τόσο ἕνα κομματι τοῦ πύργου

Καὶ ἀνοίγουνε δώδεκα πύργους τὸ στόμα τους καὶ γελοῦν τὰ σκυλιὰ ποὺ εἴρασε ἡ βρωμερὴ τοῦ Βόλγα λάσπη, καὶ γελοῦνε κρυμμένοι ἀπὸ πίσω τους οἱ μακελλάρηδες ποὺ τοὺς κάνουνε πλάτες.

Πολιτικοὶ τῆς Ἑλλάδας, ὁ μέγας Ἑλληνο- πύργος εἶναι σὲ κίντυνον.

Πολιτικοὶ τῆς Ἑλλάδας, μὴν κλείτε μάτι.

Ἀθήνα, Θεριστῆς τοῦ 1906.

ΔΕΜΗΤΡΗΣ Γ. ΠΟΥΛΑΚΗΣ

5) Ὀρειὰ—Ἐξουσία.

ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Τοῦ Γ. ΚΟΡΝΑΡΟΥ (ὁδὸς Σταδίου ἀριθ. 64) πουλοῦνται τὰκόλουθα βιβλία.
 Η ΤΕΧΝΗ (Κ. Χατζόπουλου) Δρ. 5
 Ο ΔΙΟΝΥΣΟΣ (Μήτσου Χατζόπουλου) » 15
 Ο ΔΙΟΝΥΣΟΣ (χωρὶς τὸ Β' φυλλάδιον) » 6
 ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΕΡΗΜΙΑΣ (Πέτρον Βασιλικῶν) » 1,50
 Τὰ Ἑλεγεία καὶ τὰ Εἰδύλλια » 70
 (Τὰ βιβλία στέλνονται στὴς ἐπαρχίας δίχως παραπανιστὸν ἐξοδὸν γιὰ ταχυδρομικά).

νος καὶ ζωφρενῶν. Μ' ὅσους κρούηκε στὸ δρόμον, τὸν κοίταζαν παραξένα, ὡς ὅπου χάνονταν στὰ γυ- ρίσματα ποὺ ἐκλωθε ἡ στρατὰ καὶ ἔκαναν τὸ σταυρὸν τους. Φουτούραγαν τὰ μηλίγγια του καὶ πήγαινε ὅπου τὸν ἔσερναν τὰ ποδαρὰ καὶ πῆρε κατὰ δρόμους στραβούς, ποὺ τελείωναν ἐδῶ καὶ δὲν ἔβγαζαν που- θενὰ καὶ πέρασε φράχτες καὶ πήδαε βίτα. Ἄνταϊνε στ' ἀγκάθια καὶ τρώμαζε μὴ τὸν ἐπιακε κανένας καὶ τὸν κρατεῖ καὶ ρίχνονταν μ' ὄρμη πέρα ἀφήνον- τας κανένα ξεσκίδι σὲ κάθε φράχτη, ὡς ὅπου μπῆκε στὸ λόγγον. Ἀπὸ μακριὰ ἀκούσαν στ' αὐτὰ του ἀνα- κατωμένους φωνὰς καὶ ὄρνου καὶ ταραχὴ καὶ ἔτρεχε, ἔτρεχε καὶ τὰ πατήματα χτυποῦσαν ἀριὰ καὶ βαριά. Οἱ φλίβες του σφυροκοποῦσαν στὰ μηλίγγια του ὀλοῦ- να δυνατώτερα ὡς σπερδόνια καὶ σὰ νὰ αἰμάτωνε ὁ νοῦς του καὶ τοῦ φαίνονταν πὼς βλέπει γαίματα παγωμένα καὶ σαπισμένα καὶ ἐσφιγγε τὰ δάχτυλα μέσα στὴς ἀπαλάμες, σὰ νὰ ἐπιγιγε κάποιον καὶ φύ- σε λαχανιασμένος καὶ ἰδρωμένος μούσκεμα. Ἐφτακε σ' ἕναν ξερόλακκον καὶ ἔπεσε κάτω ἀψυχῶς, παραλυ- μένος. Δέντρα θεόρατα ἐκρῦβαν ὄλον τὸν οὐρανὸν καὶ ἔ- καναν μιὰ στέγη ψηλά μὲ τὰ πλεγματὰ κλωνάρια τους, ὅπου ἐκράζαν οἱ φάσες μὲ μιὰ ψιλὴ φωνὴ καὶ ἐρεθιστικὴ. Τὰ κορμιὰ τους κατέβαιναν ἴσα μὲ τὴν

γῆς γυνὰ καὶ μαῦρα, σὰν στύλοι καπνισμένοι πα- λιὰς ἐκκλησίας. Παχὺς ἥκοις ἀπλώνονταν μέσα καὶ τὸ φῶς πνίγονταν κάτω ἀπὸ τὰ μεγάλα καὶ φουν- τωτὰ δέντρα. Ὁ Γιάννης εἴταν γεμμένος στὰ ξερὰ φυλλὰ, ποὺ εἴταν στὸ στρώμα κάτω μιὰ πιθαμὴ ψηλά. Ἀνάσανε ψύχα, καὶ ἔνοιζε τὰ μάτια ποὺ ἔ- λαμπαν καὶ γυάλιζαν. Ἐνας ἀγέρα, φύσας καὶ χῶ- νους μέσα στὸ λόγγον καὶ διαδρανε ἀπ' ἐκεῖ μὲ μᾶ- νητα καὶ ὄρμη καὶ βόγγαγαν τὰ δέντρα καὶ ἔτριζαν τὰ κορμιὰ καὶ δέννονταν τὰ κλαριά καὶ ἀναμωλ- λιασμένα ἔγερναν τὴν καρφίαν τους. Καὶ ὁ ἀνεμὸς πᾶ- λε ἔφευγε μακριὰ καὶ ἀκούονταν μακρινὸν τὸ βοῦϊσμα τοῦ ἀφίνοντας μιὰ ἀνατριχίλα στὰ φύλλα ποὺ σου- σοῦριζαν. Ὁ Γιάννης ἔφερε τὰ μάτια γύρω καὶ σὰ νὰ φοβήθηκε. Ἀριὰ, ἀριὰ ἔρθε στ' αὐτὰ του ὁ χτύπος τοῦ ξυλοκόπου ποὺ ἔκοψε ἕνα μεγάλο δέν- τρο μέσα στὴν καρδιά τοῦ λόγγου. Γύρτας ἐκεῖ ποὺ χάνονταν ὁ ξερόλακκος καὶ τοῦ φάνηκε πὼς βλέπει τὸ πρόσωπον τῆς γυναίκας του ν' ἀνεβαίνει, ὅπως τὴν εἶχε δεῖ στὴν ἴδια μεριά μὲ τὴν μάννα της, πρὶν νὰ παντρευτεῖ. Βρέθηκε στὸ ποδαρὶ γιοματῶς τρομάρα. Θυμήθηκε τὸ παιδί του καὶ ἔκαμνε νὰ γυρίσῃ: νὰ πάει νὰ τ' ἀρπάξῃ παλὴ, νὰ τὸ σφιξῇ στὸν κόρπον του, νὰ φύγει μαζί μὲ τὴν κλῆρα του καὶ νὰ χαθεῖ. Μὰ πάλε

γύρισε μετανοημένος καὶ χύθηκε μέσα στὰ λόγγον ποὺ σὺνκλαρος σειώταν καὶ βόγγαε, δταν ἔχητε ἕ- νους βραχίς χτύπος τοῦ ξυλοκόπου καὶ ἕνα τράξιμον γε- ρὸ καὶ κατὰπὶ ἕνα πέσιμον βαρὺ μὲ χτύπον ξερὰ. Τρώ- μαζε καὶ κοίταξε πρὸς τὸ χτύπον. Τὰ μάτια του στέθηκαν στὸ μέρος ποὺ εἶχε ἰδεῖ τὴν γυναίκα του καὶ στὴν καρδιά του ἐνοιωσε ἕναν ξυλοκόπον νὰ χτυ- πᾷε δυνατὰ, δυνατὰ καὶ, λές, ζύγωνε τὸ τελευταῖον χτύπημα, δταν βῆκε πέρα στὸ ξέφωτον, ὅπου ἀ- γιάντευε τὴ θάλασσαν καὶ πῆρε τὴν ἀνάσα του. Ἐκεῖ τὸν πῆρε τὸ παρακωμὸν καὶ κίνησαν τὰ δάκρυα κἀκαλῆ. Ἐκχεσε τὸν κατήφορον καὶ χωρὶς νὰ σταθεῖ ἔφτασε στὴ σκάλα ὅπου ἕνα καλεῖ ἔτοι- μάζονταν γιὰ τοὺς Κορφοὺς ἀντίκου. Πῆρε τὴν ἄ- κρην ἄκρη τῆς θάλασσης καὶ ἔρθε πίσω ἀπὸ κατὰ βοῦρλα ποὺ εἴταν φτυρωμένα σὲ λίγο νερὸ μέσα στὴν στεριά. Ἡ θάλασσα εἴταν φουρτουνασμένη πέρα ὡς πέρα. Τὰ κύματα ἔκαναν μιὰ ταραχὴ στὰ βρά- χια καὶ βόγγαγαν καὶ χτυποῦσαν καὶ ἐσκαζαν καὶ ἄγγειφαν τὰ λιθάρηκια στὴν ἀμμουδιά καὶ ξέβρα- ζαν ἀμέτρητα φύκια, ἄρδια καὶ μαυροπράσινα, ποὺ σ' ἐπιανε κάποιος φόβος καὶ κοίτασε τριγύρω σου μὴν εἶναι κανένας. Μιὰ βράχα εἴταν δεμένη σ' ἕνα βράχο μ' ἕνα παλιὸν, τᾶπιον σκοινί. Τὴν ἔπιανε τὸ